

JINDŘICH MALŠÍNSKÝ

NA KŘÍDLECH ANDĚLŮ

JINDŘICH MALŠÍNSKÝ

NA KŘÍDLECH
ANDĚLŮ

2016

Veškerá práva vyhrazena.

Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována ani elektronicky šířena bez předchozího písemného souhlasu majitele práv.

Text © Jindřich Malšínský

Korektura: Petra Nestávalová

Sazba a obálka: Dušan Žárský

Vydání první

Vydal Dušan Žárský – ŽÁR, www.zar.cz

v prosinci 2016

ISBN 978-80-86725-91-8

Motto:

KAŽDÝ Z NÁS JE ANDĚL
S JEDNÍM KŘÍDLEM
ABYCHOM VZLÉTLI
MUSÍME SE OBEJMOUT

Luciano De Crescenzo

Věnuji mojí milované vnučce Petrušce

SVÍTÁNÍ

V malém městě na jihu Čech déšť bubnoval na parapety domů, ale na východě pronikl tmou úzký světle namodralý pruh svítání. Na předměstí se válel po střechách oprýskaných dělnických domků hustý dým z komína cihelny a několik ospalých dělníků se nemohlo dočkat konce směny. Na druhém konci městečka se ze všech stran, s nezbytnou cigaretou, scházeli chlapi s bandaskami k pile, kde vrátný zapisoval příchod, aby oznámil mistrovi opozdilce.

První vlak opustil stanici a výpravčí pospíchal do vyhráté kanceláře. Před prosklenými dveřmi několikrát otřepal z červené čepice kapky vody, ohlásil odjezd vlaku, přiložil do malého bubínku polínko dříví, zhasl a pokračoval se zavřenýma očima v přemýšlení.

Prostorné náměstí se chlubilo dvoupatrovými domy s půdními výklenky a zdobenými fasádami, uprostřed rynku stála kašna s kamennými lavicemi. Silnice rozdělovala náměstíčko na dvě části. Směrem k rybníku se prostor zužoval do trojúhelníku, na jehož konci jedna ulička vedla k půjčovně loděk a širší, v opačném směru, ke kostelu s chudobincem a chlapeckou školou. Na této straně náměstí byla prodejna domácích potřeb, rachejtlí a bouchacích kuliček, dva hotely, hudební nástroje, lékárna, rukavičářství, klempír a tmavý krámek s hrnci a květináči.

V přízemí městských domů v prostornější části náměstí byly krámky s nejrůznějším zbožím. Rohový dům u průjez-

du k Pivovarské, dnes silně zapáchající stoce, patřil Morici Götzovi, což byl původní majitel krámku s veteší všeho druhu. Nápis nad vchodem byl téměř nečitelný, neboť jak šla léta, Morice vystřídal jeho syn Ignác a vnuk Samuel.

STRÍDAVĚ OBLAČNO

Ignác Götz se v pětadvaceti oženil s o pět let starší vzdálenou příbuznou Ester Fleischmannovou, dcerou majitele malé továrny na výrobu česané příže. Byl to sňatek z rozumu. Starý Götz se dostal do dluhů a nezbylo nic jiného, než najít synovi bohatou nevěstu. Fleischmann chtěl mermomocí provdat dceru, které do třicítky zbýval necelý rok a žádný z Židů neprojevil o bohatou soukmenovkyni zájem. Nejenže nevynikala krásou, ale po městě se šeptalo, že se kdysi zamilovala do vdovce křesťanské víry, což v židovské rodině vzbudilo značné rozpaky.

Jednou zašel Fleischmann k Morici Götzovi a bez otálení spustil: „Podíval se, Götz, vy máte dluhy, já mám dceru a peníze. Pravda, bude jí třicet a krásu taky nepobrala, ale každá mince má dvě strany. A nakonec, ve dne bude váš syn v krámmě a večer je tma!“

Tak si plácli a během měsíce si Ignác Götz a Ester Fleischmannová řekli své ano a do roka se manželům narodila dcera. Peníze se do krámku hodily, navíc rozšíření prodeje česané příže přivábilo do prodejny městské ženy, které si při té příležitosti prohlédly a často koupily vystavené zboží.

Ignác si ženu nemohl vynachválit. Byla pracovitá, dobře se starala o domácnost, o prvorozenou Juditu a o pět let mladšího Samuela. Macesy pekla podle tajné rodinné receptury. Úspěch spočíval v přesném množství jednotlivých druhů

mouky a době od zadělání těsta k upečení. Od té doby židovské ženy před svátkem Pesach doma placky nepekly a chodily za Götzovou, která mnohdy nestačila poptávce a musela macesy péct po nocích.

Pesach, jakési židovské Velikonoce, je jedním z největších a nejdůležitějších svátků, připomínající jednak osvobození Židů z otroctví, cestu ke svobodě a probuzení půdy a země. Při předávání macesů, stejně tak jako před podáváním jídel, při probuzení a večer před spánkem se ženy pomodlily: „Buď požehnán, Hospodine, Bože náš, Králi všehomíra, skrze jehož slovo se vše stává.“

Každý pátek před západem slunce se komunita scházívала v synagoze k večerní modlitbě a uctění nejdůležitějšího svátku nového dne, šabat. Po modlitbě a chvalozpěvu rodina zasedla u prostřeného stolu ke sváteční večeři a od této chvíle do sobotního soumraku byly zakázány veškeré práce a nastala doba odpočinku.

V sobotu po ranní modlitbě navštívil Fleischmann s manželkou dceru s vnoučaty a v družném hovoru setrvali do soumraku, kdy svátek šabat končil a začal nový den. Fleischmannová nikdy nezapomněla na kornout s bonbony a nějakou hračku pro Samuela a parádu pro malou slečnu. U šálku čokolády si ženy povídají drby, zatímco oba muži klábosí o politice.

„Povězte mi, Ignác, co říkají ty rusko-japonský válce?“ začal rozhovor starší muž. „Nevím, co je na tom pravdy, ale v Rusku prý začaly nepokoje, lidé se bouří, a dokonce se stávkuje. Musím vám říct, že žádná revoluce není pro nás, podnikatele, nic dobrého.“

„Dajte s revolucí pokoj, otče.“ „Ester, přines něco k zakousnutí.“

Judita si oblékla novou halenku, dárek od babičky, a u vel-

kého dvoudílného zrcadla se ze všech stran prohlížela. Jednou se tvářila vážně, hned nato s šibalským úsměvem, a teprve když si jí ženy všimly, tak se začervenala: „Babičko, že mám velký nos?“

„Máš takový, jaký ti Bůh nadělil, koneckonců podívej se na ten můj. Máme to v rodě, s tím nic nenaděláš. Tomu svému jsem se líbila a podle jeho řeči se mu líbím pořád.“

Rok 1905 nezačal dobře. Druhý den v lednu v rusko-japonské válce carské vojsko kapitulovalo a Rusko s těžkým srdcem předalo pevnost Port Artur Japonsku.

Na konci měsíce, o „Krvavé neděli“, carská armáda střelila v Petěrburgu do stávkujících dělníků, na ulicích docházelo ke krvavým střetům demonstrantů s policií a vojskem. Počet mrtvých šel do tisíců. Nezaměstnanost, hlad a bída poznamenaly tisíce rodin.

Fleischmannovi nedalo spát, jak se nepříznivá situace projeví v příštích měsících na evropském trhu, ale očekávání nejhoršího se nedostavilo. Právě naopak. Dodavatelé kvalitní vlny dokonce snížili cenu a továrník si mnul ruce a získané peníze investoval do rozšíření výroby. Říkal: „Peníze dělají peníze, a kdo tomuhle nerozumí, měl by jít dělat něco jiného.“

V továrně zaměstnával ženy a jednoho muže, údržbáře Vokurku. Jeho povinností bylo prohlédnout před začátkem pracovní doby všechny stroje a zodpovídal za jejich každodenní provozuschopnost. Fleischmann šetřil, kde mohl. Určoval začátek pracovní doby podle ročního období, stanovil jednotné přestávky pro osobní hygienu a denně zapisoval výkonnost každé pracovnice. Když si Váchová stěžovala, že za to, co vydělá, neuživí rodinu, slyšela vždy stejnou odpověď: „Žádný vás tu nedrží.“

Také dnes to nebylo jiné. „Milostpane, mám doma pět hla-

dových krků, starej má oubytě, všechno leží na mně. Mějte trochu slitování s ubohou ženskou!“

„Slitování! Kdo má slitování se mnou? Dělán od nevidím do nevidím, rodina mě pomalu nezná, císař pán by z pořádnýho člověka sedřel kůži, co já z toho prašivýho života vlastně mám?“ Hned nato se začal litovat: „Podívají se, Váchová, jak vypadám. Chodím shrbený jako stařec, hrudník propadlý, kdoví jestli nemám ty oubytě taky. Kolikrát si říkám, Fleischmanne, máš ty tohle zapotřebí? Vědí, Váchová, a raději to nikomu neříkejte, nevím, nevím, jestli se mi podaří tu fabriku udržet do podzimku.“

A aby z toho života něco měl, koupil si v mladoboleslavské automobilce Laurin & Klement osobní automobil, jímž se mohli pyšnit jen ti nejmovitější mezi movitými.

Jedno celé odpoledne ho Vokurka zasvěcoval do tajů řízení. Jezdili spolu po dvoře továrny a po příjezdové ulici tam a zpět, druhý den projeli městem, přičemž pan továrník kynul přihlížejícím, kteří zděšení uhýbali na chodník, na trávník nebo do příkopu. Dětem běžajícím za automobilem házel bonbony, na všechny se usmíval a myslel si: „Jen se dívejte! Před pár lety židák, dnes pan továrník.“

Po následujícím šabatu se Fleischmann rozhodl, že s manželkou a vnučkou zajedou do nedaleké vsi za švagrovou Boženu, chotí zemřelého strýce Theofila. Božena byla katolička, a proto se o ní v rodině moc nemluvilo.

Chvilku se zdrželi u Ignáce, který neměl slov obdivu pro automobil stojící na náměstí před jeho domem. Zpovzdálí okukovaly vůz ženy, muži se odvážili přistoupit blíž a jeden před druhým se předháněli ve vědomostech, kolik má koní, válců, jakou má spotřebu, a co by si za jeho cenu mohli koupit.

Doma Ester s matkou navlékaly Juditu do jedněch šatiček,

hned nato do jiných, protože k takové vzácné příležitosti se všechno nehodí.

Konečně Juditka nasedla vedle babičky, Fleischmann si zapálil doutník, nastartoval, společně zamávali kolemstojícím obdivovatelům a pomalu se rozjeli. Řidič odhodil nedokouřený doutník, aby se mohl lépe soustředit na řízení, tvářil se vážně a babička vnučce naznačila prstem, aby nemluvila, protože dědeček potřebuje klid.

Ve vsi zastihli pouze babičku, která byla hluchá jako poleno a navíc Němka. „Grüß Gott, Franz,“ zašveholila stařena v domnění, že přišel Franz, nápadník ještě zachovalé vdovy. „Bozena is nicht zu Hause.“

„Und wo ist Božena?“ spustil Fleischmann německy, aby ukázal vnučce své jazykové schopnosti.

„Ich verstehe nicht. Sie haben laut sprechen,“ odpověděla bába.

„Wo – ist – Božena?“ pomalu, slovo po slově, hlasitě artikuloval nezvaný host.

Bába se usmála, jako že rozumí a dodala: „Sie ist auf dem Friedhof.“ Se slovy Danke, Grüß Gott, se rozloučil a byl rád, že je na čerstvém vzduchu, protože v místnosti se nevětralo a všude byl cítit česnek, nakládané okurky a kyselé zelí.

Venku stálo kolem auta několik obdivovatelů, většinou starších mužů a skotačících dětí. Když se řidiči podařilo dotlačit na sedadlo subkorpulentní manželku, utřel si z čela pot a auto se návsí rozjelo směrem ke hřbitovu. Fleischmann zastavil pod košatou lípou, kde na lavičce podřimovaly dvě stařeny. Jakmile uviděly příjíždějící kočár bez zapřažených koní, daly se s voláním pánaboha na útěk a rovnou na faru. Celé zadýchané se snažily panu faráři vypovědět, co právě viděly. „Zázrak! Stal se zázrak, velebnosti! Pod lipou zastavil kočár bez koní! Jen si to představte!“

Farář se podíval z okna, pak se usmál a pobožným ženám vysvětlil, že je to automobil, zázrak lidského umu, píše a dovednosti.

Ženy se pokřižovaly, ale stejně jim nešlo na rozum, že něco takového je možné. Venku se podivné obludě vyhnuly obloukem a dvě konvice na zalévání raději ponechaly vedle lavice osudu.

Před železnými vraty Fleischmann smekl klobouk a ukázal na nápis na hřbitovní zdi. „Co jsme my, budete i vy. Co jste vy, byli jsme i my.“ „Na tom se, drahé dítě, shoduje křesťanství i židovství a my bychom měli mít tato slova stále na paměti.“

Na hřbitově nedalo práci hledanou osobu najít. Božena v předklonu vytrhávala z hrobu plevel, a když uviděla příchozí, protáhla se a pospíchala jim v ústřety.

„Proboha, Eugene, zrovna jsem na tebe myslela. Je to vůbec možný?“ otřela si ruce do fěrtochu, objala muže, jeho ženu a dívku. „Ty jsi za tu dobu vyrostla,“ pohladila děvče a pomalu s ostatními si šla opláchnout ruce ke kamence s vodou. Před hřbitovem se nestačila divit automobilu, o kterém před časem slyšela vyprávět řemeslníky na návsi.

„Nepovídej mi, Eugene, že je to tvoje. To muselo stát majlant! Kde bys na to vzal.“

„Jo, Boženo, komu se nelení, tomu se zelení,“ odpověděl s potutelným úsměvem Fleischmann.

„Má to někdo štěstí! Ten můj, nebožtík,“ podívala se nahoru a utřela si slzu, „ten pracoval od rána do večera a jednou do roka jsme si mohli jen taktak koupit prase. Chudák z něj stejně nic neměl. Většinou to nebylo buď košer, nebo se bál, že ho chytne žlučník. Já jsem si pochutnávala na prdeláčce a jelítkách, zatímco jemu jsem uvařila šoulet, bramborové šišky nebo zavařeninou plněné taštičky s pracharandou. Při jídle jsem ho pozorovala, jestli se mu dělají sliny, ale on jen

pokrčil rameny. Judaismus to zakazuje, žlučník se přemluvit nedá, a to bylo svaté.“

Fleischmann nabídl Boženě, že ji svezí, ale ta se pokřižovala, že s tím čertovým vynálezem nechce mít nic společného. Nakonec jí zvědavost nedala a za pomoci řidiče nastoupila.

„Ale pojedíš pomalu, abych z toho měla ten pravej požitek,“ nakázala Evženovi, hrdinně zamávala jeho obtlouklé choti a malé Juditce, která si s babičkou sedla na lavičku pod voňavou lípu. Auto se rozjelo. Božena se zprvu jednou rukou držela postranice a druhou za Fleischmanna, ale pak si dodala odvalu a projíždějíc návsí všem mávala a volala: „To je krása, lidičky, přímo nebeská krása!“ Eugen Fleischmann projel návsí až k zámečku, tam se obrátil a opačným směrem se vrátil ke hřbitovu.

Ještě za světla se vraceli do města. Ester je vyhlížela z okna, a když je spatřila, běžela jim naproti. „Pojďte nahoru, připravila jsem malé pohoštění.“ Na stole byly talířky s macesy pomazanými jahodovou zavařeninou, pozlacené hrníčky a konvice s čajem. Začalo se stmívat a Fleischmann byl jako na trní. Nechtěl jet za tmy, vytáhl z vesty cibule, odklopil víčko a dal povel k odjezdu.

Na konci října roku devatenáctistého osmého, den po svatém Tadeáši, odešel na věčnost v osmasedmdesáti letech Moritz Götz, otec Ignáce a děd Samuela. Již několik let si naříkal na oteklé nohy, neslyšel a přimhouřenýma očima se snažil odezírat.

Podle zvyklosti židovského náboženství se pohřeb konal tři dny po smrti zesnulého. Těsně před obřadem si syn, snacha a jejich děti, Judita a Samuel, natrhli šaty vlevo u srdce jako projev lásky, poděkování a úcty k zemřelému. U hrobu pronesli smuteční řeč hesped, načež nejbližší příbuzní spustili

rakev do vykopané jámy a jeden po druhém se slovy: „Budiž ti země lehká,“ vhodili lopatkou do hrobu trochu nakopané hlíny.

Po modlitbě pozůstali procházeli mezi dvěma řadami smutečních hostů, kteří jim vyjádřili slova útěchy. Ignác si všiml, že za nimi jde v řadě neznámý štíhlý elegán s kloboukem zakrývajícím šediny, s knírem, bradkou a vycházkovou hůlkou, zvyrazňující jeho osobnost.

Před hřbitovem muž smekl klobouk a podáním ruky každému vyjádřil hlubokou soustrast. „Jmenuji se Thomas Jürgen Götz a jsem mladší bratr zemřelého. Po smrti otce bratr zdědil kvelb a já jsem odešel za vidinou lepšího života do Vídně.“

Při smuteční hostině vyprávěl, jak se protloukal životem od zametače ulic, přes kamelota, lepiče plakátů a přidavače na stavbě. Tam se seznámil se stejně starým Slovákem a společně se vypravili za štěstím do Ameriky. Usadili se ve městě St. Louis ve státě Missouri, kde dřeli od rána do večera. Spali po ubytovnách a jednoho rána po Imrichovi nebylo ani vidu ani slechu. Jen na stole byl list se vzkazem: „Vraciam sa domov. Veľa šťastia praje Imro.“

„Dřel jsem jako povozník, po několika letech jsem si založil vlastní povoznictví a současně jsem rozvážel po městě poštou doručené balíky. Po dvaceti letech jsem se vrátil do Vídně, oženil se s Editou Ehrenbergerovou, krásnou dívkou, dcerou majitele klenotnictví na Marienstraße. A tak jsem se stal, vážení přátelé, zámožným majitelem vídeňského zlatnictví. Žiju sám, tchán zemřel před několika lety a milovaná Edita odletěla na křídlech andělů vloni tam, kde zpívá ve sboru slavné Mozartovo Rekviem. O smrti staršího bratra jsem se dověděl ve snu. Začátkem října mě v noci navštívil Moric, nalili jsme si sklenici vína a on mě poprosil, abych ho navštívil. Druhý den mi opět ve snu sdělil, že odchází s pokorou z to-

hoto světa a třetí den nemluvil, jen mi ukázal list s nápisem: Moritz Götz, poslední rozloučení v úterý 3. 11. 1908. Prání zesnulého jsem splnil.“

Fleischmann byl tvrdý a neúprosný fabrikant. Neměl sli-
tování nad ženami, které často přicházely s prosbou o po-
skytnutí „foršusu“ v situacích, kdy si nevěděly rady. K příkoří
raději mlčely, aby nebyly v nemilosti mocipána. Trochu jim
pohnulo žlučí, když Fleischmann vyhodil z práce Váchovou,
která s pěti dětmi přišla za továrníkem prosit o poskytnutí
příspěvku na pohřeb muže, který podlehl zákeřné nemoci.
„Jak si to představujete, Váchová! Vy jediná mi věčným naří-
káním otravujete život. Uvědomte si, že nejsem zaopatřovací
ústav. Každý musí myslet na zadní kolečka a ne utratit všech-
no najednou a na konci měsíce nemít co do huby. Spakujte si
svých pět švestek a už se mi neukazujte na očích.“

Po smrti Váchy hledala práci, ale kdo by zaměstnal žen-
skou s pěti dětmi. O sezóně chodila do lesa sbírat lesní plody,
které nosila paničkám do bytu za polovinu toho, co by stály
na trhu. S nejstarší dcerou Libuší trhala podél cesty jablka
a třešně, zatímco menší Pepa pozoroval, jestli nepřichází hlí-
dač. Při setmění vykopávaly brambory, cestou domů přidaly
do kabely hlávkou zelí nebo řepu. V zimě to bylo horší. Malé
děti plakaly hladem, větší je utěšovaly a matka šla v zoufalství
orodovat k paní továrníkové, aby se za ni přimluvila a mohla
se vrátit do práce. Fleischmannová jí slíbila, že s manželem
promluví, ale ten byl neoblomný.

„Pošli jí po Žofii nějaké staré hadry a potraviny, které ne-
jsou košer, ať vidí, že máme srdce na správném místě a milo-
srdenství nám není cizí.“

Kolem čtvrté přinesla posluhovačka balík s potravinami
a obnošené dětské šatstvo po jediné, dnes již dospělé, dce-

ři Ester a zastihla doma jen plačící děti. Klečely na kolenou, ruce sepjaté a jeden přes druhého drmolily otčenáš. Nejstarší Libuše je utěšovala, že se maminka každou chvilku vrátí. Posléze se Žofie dověděla, že matka odešla ráno, dceři přikázala, aby v poledne dětem ohřála bramboračku, a kdyby nepřišla, že se o ně milosrdný Pán Bůh postará. Žofie na nic nečekala a zalarmovala sousedy a ženské z továrny a společně šli ženu hledat. Stopy ve sněhu směřovaly k lesu a posléze k místu odpočinku Váchové. Seděla ve sněhu bez známek života, v ruce provaz se smyčkou, který nestačila použít.

O děti se postarala košíkářka Léblová, sousedka Váchové. Ustlala jim na seně ve stáji, ráno se prý uvidí. Libuše ležela vedle nejmladšího, tříletého Martina, který přestal plakat, teprve když se dověděl, že si maminku odnesli do nebička na křídlech andělů, že se usmívá a posílá mu na dobrou noc pusu.

Druhý den zašla Léblová na radnici, kde jí starší sympatický úředník s pochopením vystavil doklad k přijetí dětí do sirotčince. Do měsíce se podařilo najít v nedaleké vesnici rodiče Váchy a na opačné straně policejního okrsku matku zemřelou. Podle soudního rozhodnutí byly dvě nejmenší děti dány do opatrovnictví věkem mladším prarodičům Váchovým a ostatní k babičce od matky, vdově po hospodáři menší usedlosti s několika hektary půdy.

Babička byla ráda, že v Libuši najde pomocnici a bude si moct s někým popovídat. Brzy se přesvědčila, že její dcera, ač jedna z těch nejchudších, v neustálém strachu o přežití vychovála děti učenlivé, zdvořilé a povahou milé.

Večer si Fleischmann postěžoval manželce, že ve městě známí lidé raději přecházeli přes silnici, jen aby se s ním nemuseli setkat. V dílně ženy odvracely tvář a na jeho dotazy odpovídaly úsečně ano nebo ne a ani Vokurka si nevzal na-

bízenou retku s omluvou, že ho bolí v krku. Na náměstí mu někdo připevnil na auto ceduli s nápisem Flajšman je vrach! Doma našel v poště lístek s tužkou načmáranými slovy: „Tebe musí ten váš pánbů potrestat, a jestli ne, tak skončíš na šibenici.“

Trest Pána Boha a šibenice, tak to bylo pro věřícího Eugena Fleischmanna až moc velké sousto. Doma ho čekala manželka a s hlavou v jejím klíně plačící dcera Ester Götzová. „Maminečko, to je ostuda, co budeme dělat?“

„Co bysme dělali, budeme čekat. Ono se na to časem zapomene. Přijdou nové pohromy, hlad, bída a úmrtí a na Váchovou si nikdo nevzpomene.“

Přicházející Fleischmann zaslechl poslední slova a trochu ho to uklidnilo.

„Maminko, já když vidím otce, hned se mi vybaví žena s pěti sirotky.“

Pozdravil, sedl si na otoman, pohladil dceru po dlouhých tmavých vlasech a pomyslel si: „Zatraceně, já se toho břemene snad nikdy nezbavím.“

Druhý den zajel za rabínem, ale ani ten ho nepotěšil.

„Eugene Fleischmanne, jistě víš, že Bůh je spravedlivý soudce. Jestliže tvá slova nebo tvé jednání zapříčinilo to, čemu jsi mohl zabránit, tak tvé jednání je odsouzeníhodné. Jdi a snaž se o nápravu.“

Doma přemýšlel, jak zjednat nápravu, aby mu bylo odpuštěno. Dát jim peníze? Těch mu bylo líto. Koupit ošacení? To není o moc lepší. Nakonec se rozhodl, že požádá úřad o příspěvek a dětem zemřelé jednou provždy připraví křesťanské Vánoce s pohoštěním a dárky.

V prosinci, dva měsíce po smrti Váchové, Vokurka přivezl sirotky do továrny. Na dvoře byla postavena ozdobená jedlička a pod ní dárky. Každé dítě dostalo balíček s cukrovinka-

mi, pastelky, sešit a gumu, teplé rukavice a šálu. V hale jim kuchařka připravila zelnici, pučálku s vejcem, vánočku a čaj. Na stole bylo ovoce, cukroví a uprostřed hořící svíce.

Děti byly nadšeny, Fleischmann se ženou, dcerou Ester a vnoučaty Juditou a mladším Samuelem také. Po skončení trachtace poděkovala za pohoštění a dárky devítiletá Libuše: „Milostpane a milostpaní, moc vám děkujeme za hezké Vánoce. Škoda, že tu není s námi naše milovaná maminka, která by vám jistě poděkovala za to, co jste nám připravili. Bůh vás opatruj.“

Ta připomínka maminky znovu otevřela ránu, kterou si rodina pana továrníka chtěla pohoštěním zacelit.

Z krbu sálalo teplo a celá rodina se pohodlně uvelebila v jeho blízkosti. Kuchařka přinesla každému šálek horkého čaje a na stůl připravila medové koláčky s čokoládovou polevou.

Když třináctiletá Judita pochválila dědečka za vánoční pohoštění a dárky pro sirotky, ten se jen rozplýval, pokyvoval souhlasně hlavou a bylo vidět, že ho ta slova potěšila. Bylo to předčasné, protože malý Samuel se posadil u babičky na zem, položil jí hlavičku do klína a bezelstně se zeptal: „Babičko, vidíš, že není pravda, co kluci ve škole povídali?“

Fleischmann se přestal usmívat. Jeho šestý smysl mu napověděl, že to, co přijde, nebude nic příjemného. Také babička mlčela.

„Děti říkají, že náš dědeček je vrah.“

Nastalo ticho přerušované pláčem Ester Götzové. Fleischmann se třásl po celém těle, byl bledý, sotva dýchal a snad ani nevnímal, co se děje. Fleischmannová hladila vedle sebe plačící dceru, přivinula k sobě vnuka, který se díval z jednoho na druhého a nechápal, proč se rázem dobrá pohoda změnila v slzy.